

2021

Järelevalve aastaraamat

AUDIITORTEGEVUSE JÄRELEVALVE NÕUKOGU
2020 – 2021

Sisukord

1. Järelevalvenõukogu esimehe pöördumine	2
2. Järelevalvenõukogu koosseis ja pädevus	3
3. AJN-i peamiste seadusjärgsete ülesannete kokkuvõte.....	4
TEGEVUS- JA TULEMUSARUANNE VALDKONDADE LÕIKES.....	4

1. Järelevalvenõukogu esimehe pöördumine

Hea aastaraamatu lugeja!

Järelevalvenõukogu ülesandeks on korraldada järelevalvet avalikes huvides ning võtta meetmeid audiitortevuse arengu eelduste loomiseks, vandeaudiitori kutsetevuse kvaliteedi saavutamiseks ja selle kaitsmiseks.

Auditortevusel on ühiskonnas väga oluline roll majandusüksuste aruandluse usaldusväärsuse tagamisel. Viimase eelduseks on auditortevuse kõrge kvaliteet, mille tagamiseks ja toetamiseks viib järelevalvenõukogu läbi kvaliteedikontrolle.

Millel põhineb auditortevuse usaldusväärsus ja kvaliteet?

Esiteks sellel, et audiitorid väljastavad majandusaruannetele õige ja õiglase aruande. Kui aruandes on olulised vead või see ei vasta olulises osas raamatupidamise seadusele ja juhenditele, siis audiitor väljastab modifitseeritud aruande. Järelevalvenõukogu annab oma panuse, et Eestis ei oleks enam majandusaasta aruandeid, milles kogenud lugeja saab leida olulisi vigu ja samas audiitor on väljastanud modifitseerimata aruande.

Teiseks, et ühiskond usaldab, et audiitorid teevad oma tööd piisava põhjalikkusega. See ei ole alati kohe näha, kas audiitor on oma kontrolliga katnud kõik olulised majandusaasta aruande osad. Samas võib see hiljem välja tulla ettevõtete ostmise järel või ettevõtte raskustesse sattumise järel. Samuti näeb juhatus, kui audiitor jättis tähelepanuta olulised väärkajastamised. Kuigi sellel võib lühiajaline mõju olla väike, siis pikaajaliselt on sellel auditortevuse mainele ja usaldusväärtusele selgelt negatiivne mõju.

Kolmandaks põhineb auditortevuse usaldusväärsus audiitorite poolt eetika põhimõtete järgimises. Üks olulisemaid teemasid siinjuures on audiitori sõltumatus. Kui audiitor ei ole sõltumatu, siis ta ei täida ühiskonna ootusi aruandluse usaldusväärsuse saavutamiseks ja hoidmiseks. Lisaks sõltumatusele on olulised audiitorite professionaalne areng ja enesekriitilisus loobumaks töövõttudest, mille tegemiseks puudub audiitoril piisav kogemus või aeg.

Kuidas saab järelevalvenõukogu kaasa aidata auditortevuse arengu eelduste loomiseks, vandeaudiitori kutsetevuse kvaliteedi saavutamiseks ja selle kaitsmiseks?

Eelkõige täites seadusest tulenevaid ülesandeid kvaliteedikontrolli osas. Järelevalvenõukogu peamine eesmärk on teostada järelevalvet rõhuasetusega kaitsta auditortevuse turgu ning Audiitorkogu ning selle liikmete mainet korduvate ja/või oluliste rikkumisega ja/või ebaeetiliste Audiitorkogu liikmete tegevuste eest ning võtta kasutusele asjakohased meetmed.

Lisaks sellele saame ka teha tihedat koostööd Audiitorkoguga ja ka teiste osapooltega, kelle jaoks auditortevuse areng ja kvaliteet on oluline.

Halva kvaliteediga tööd tegevad või ebaeetiliselt tegutsevad audiitorid mõjutavad kogu auditortevuse mainet ja audiitorite väärtust ühiskonna silmis. Kui kõik meie audiitorid teevad tööd professionaalselt, eetiliselt ja südamega, siis saame muuta kogu meie majanduskeskkonna paremaks. Soovin teile selleks kõigile innustust, jõudu ja head tahet!

Urmas Kaarlep
AJN esimees

2. Järelevalvenõukogu koosseis ja pädevus

Oma tegevuses järelevalvemenetluste läbiviimisel juhindub Audiitortegevuse Järelevalve nõukogu (edaspidi AJN) haldusmenetluse seadusest, Audiitortegevuse seadusest (edaspidi AudS) ja vastavatest Audiitorkogu sisestest menetluskordadest. AJN-i tegevust reguleerib Audiitortegevuse järelevalve nõukogu töökord (rahandusministri 26.10.2017 määrus nr 82¹).

AJN viib läbi järelevalvemenetlusi vaid Audiitorkogu liikmete – so vandeaudiitorite ja audiitorettevõtjate suhtes. 30.06.2021 seisuga oli audiitortegevuse registri andmetel 344 vandeaudiitorit ja 131 audiitorettevõtjat. Samuti sätestab seadus järelevalve teostamise võimaluse Audiitorkogu, Audiitorkogu presidendi, juhatause, revisjonikomisjoni ja üldkoosoleku suhtes AudS-is sätestatud järelevalve eesmärkide ja ülesannete täitmiseks.

AJN-i poolt läbiviidavad järelevalvemenetlused on konfidentsiaalsed. Samas saab AJN-i tegevusest ülevaate iga-aastasest järelevalve aastaraamatust. Kuivõrd AJN-il on avalikes huvides nii õigus kui kohustus avalikustada järelevalvetulemusi osas, mis on vajalik avalikkuse, investorite ja järelevalve subjektide klientide kaitseks või audiitortegevuse õigus- või korrapärase toimimise tagamiseks, avaldab AJN jooksvalt informatsiooni oma tegevuse ning järelevalvetulemuste kohta koduleheküljel www.ajn.ee ning vajadusel informeerib teisi institutsioone ja avalikkust lisaks teiste kanalite kaudu.

Vandeaudiitoritele kutse andmised ning vandeaudiitorite kutse äravõtmised, samuti audiitorteenuse osutamiseks tegevusloa andmine, äravõtmine või peatamine on kajastatud Rahandusministeeriumi hallatavas audiitortegevuse registris www.auditortegevus.ee.

Järelevalvenõukogu on aruandeaastal oma pädevust teostanud kahes koosseisus:

Kuni 01.01.2021 olid nõukogu koosseisus

1. Siim Tammer (esimees)
2. Sale Ajalik
3. Kai Härmand
4. Andres Järving
5. Mirjam Suurekivi

Rahandusministri 30.12.2020. a käskkirjaga nr 234 muudeti alates 01.01.2021 audiitortegevuse järelevalve nõukogu koosseisu järgmiselt:

1. nimetati AJN-i liikmeks ning nõukogu esimeheks Urmas Kaarlep;
2. nimetati AJN-i liikmeks Ivar Kiigemägi;
3. kutsuti AJN-i nõukogu esimehe kohalt tagasi Siim Tammer, kes jätkab nõukogu liikmena.

Alates 01.01.2021 on nõukogu koosseisus

1. Urmas Kaarlep (esimees)
2. Siim Tammer
3. Andres Järving
4. Kai Härmand
5. Sale Ajalik
6. Mirjam Suurekivi
7. Ivar Kiigemägi

¹ Vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/131102017003>

AJN-i tegevusega oli aruandeperioodil vahetult seotud AJN-i õigus- ja administratiivspetsialist Eve Kippar. Tema peamisteks tööülesanneteks oli AJN-i juriidiline teenindamine, koosolekute korraldamine ning järelevalveliste protsesside haldamine.

Ajutiselt täitis suveperioodil AJN-i juristirolli Sigmar Meus.

Mai lõpus liitus AJN-iga Grete Hallikvee, kelle ametinimetuseks on administratiivtöö spetsialist. Tema ülesandeks on Audiitortevuse järelevalvega seotud tehnilist laadi ülesannete täitmine.

Järelevalvemenetlusi on aruandeaastal sisuliselt läbi viinud peamiselt AJN-i kvaliteedikontrolli spetsialistid Tuuli Kattago ja Ulvi Sloog, olles ühtlasi menetlustes töörühma juhid ja järelevalve spetsialist Annika Kütt. Lisaks on AJN vajadusel kaasanud järelevalvemenetlustesse pikaajalise audiitortevuse alase kogemusega asjatundjaid.

30.06 seisuga olid AJN-is tööl kvaliteedikontrolli spetsialist Tuuli Kattago ja administratiivtöö spetsialist Grete Hallikvee.

Eksamikomisjoni tegevust ja selle asjaajamist korraldab eksamikomisjoni esimees Marika Taal (Rahandusministeeriumi nõunik). Eksamikomisjoni liikmed olid 2020-2021 majandusaastal: Ivi Kärt (vandeaudiitor, audiitorbüroo Rostok & Kärt), Laile Kaasik (vandeaudiitor, LK Konsultatsioonid OÜ), Maire Otsus-Carpenter (vandeaudiitor), Mare Kingo (jurist, Audiitorkogu kantsler), Triin Tats (siseaudiitor, AS SEB Pank, kutsuti avalduse alusel AJN-i 30.06.2021 otsusega eksamikomisjoni liikme kohalt tagasi), Krista Nelson (siseaudiitor, Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna juhataja, nimetati eksamikomisjoni liikmeks AJN-i 30.06.2021 otsusega), Egle Vainula (vandeaudiitor) ja Liisi Semjonov (vandeaudiitor).

3. AJN-i peamiste seadusjärgsete ülesannete kokkuvõte

TEGEVUS- JA TULEMUSARUANNE VALDKONDADE LÕIKES

AJN-i töövormiks on koosolek. Üldjuhul toimuvad koosolekud kaks korda kuus. Koosolekuid võib läbi viia ka sidevahendi abil, sh otsuseid vastu võtta kaughääletuse teel.

Aruandeperioodil on toimunud 28 AJN-i koosolekut, millest 9 on toimunud elektrooniliselt. Koosolekutel on kokku vastu võetud 96 otsust ja edastatud 78 ametlikku kirja, lisaks tehtud palju otsustusi järelevalve eesmärkide täitmiseks.

Koosolekutel osalemine (tabelid ei kajasta koosolekuid, mis toimusid kaughääletuse teel, tärniga sulgudes on märgitud e-kirja teel osalemine)

Esimene poolaasta (kuni 01.01.2021) kokku toimus 7 koosolekut	
Siim Tammer	7
Sale Ajalik	7
Kai Härmand	6
Andres Järving	6
Mirjam Suurekivi	7

Teine poolaasta (alates 01.01.2021) kokku toimus 12 koosolekut	
Urmas Kaarlep	12
Siim Tammer	7(4*)
Sale Ajalik	12
Kai Härmand	11
Andres Järving	10
Ivar Kiigemägi	12
Mirjam Suurekivi	12

AJN on jätkuvalt seisukohal, et leebe suhtumine olulistesse ja/või korduvatesse rikkumistesse ei ole kuidagi põhjendatud. Avalikkus peab saama vandeaudiitori aruandele tugineda, st. et vandeaudiitori aruanne peab olema laitmatu. Mittekvaliteetse audiitorteenuse osutamise pinnalt väljastatud vandeaudiitori aruannet ei saa lugeda usaldusväärseks ning sellistele aruannetele toetumine võib aruande kasutajatele tekitada olulise kahju.

AJN-i eelnimetatud lähenemine on kaasa toonud mitmeid kohtuvaidlusi ning hetkel on AJN seotud viie kohtuasjaga, millest saab lähemalt lugeda leheküljel 14.

Kutseeksami korraldamine

AJN annab vandeaudiitori kutse isikule, kes on sooritanud arvestusala eksperdi kutseeksami raamatupidamise ja vandeaudiitori eriosa. Kutse saanud isik peab andma audiitortegevuse registri kaudu vande, mille vastuvõtmise järgselt antakse talle vandeaudiitori kutse ning ta saab alustada vandeaudiitori kutsetegevusega audiitorettevõtja kaudu.

Avaliku sektori vandeaudiitor on vandeaudiitor, kes on sooritanud lisaks vandeaudiitori kutse saamise eksamile kutseeksami avaliku õiguse eriosa eksami, mille tulemusel annab AJN vandeaudiitorile avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme. Avaliku sektori vandeaudiitori kutsetase võimaldab vandeaudiitoril allkirjastada avaliku sektori üksusele koostatud vandeaudiitori aruandeid. Avaliku sektori üksusteks on Eesti Vabariik avalik-õigusliku juriidilise isikuna, riigi raamatupidamiskohustuslane, riigi tulundusasutus, kohaliku omavalitsuse üksus, avalik-õiguslik juriidiline isik ning riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku enamusosalusega või valitseva mõju all olev äriühing, sihtasutus, mittetulundusühing või konsolideerimisgrupp, mille konsolideeriv üksus on eelnimetatud avaliku sektori üksus.

AJN määras 27.10.2020 otsusega kutseeksami toimumise aja ja koha 2021. kalendriaastaks. Kokku määrati 19 eksamite sooritamise aega, sealhulgas neljal päeval oli määratud kutseeksami toimumiseks kaks aega.

25.01.2021 otsusega kinnitas AJN Audiitorkogu juhatuse poolt järelevalvenõukogule edastatud eksamiküsimuste ja vastuste muudatused, otsustades ühtlasi teha eelnimetatud eksamiküsimused hiljemalt 01.03.2021 audiitortegevuse registri kaudu avalikkusele kättesaadavaks ja jättes avalikkusele kättesaadavaks tegemata kõik eksamil kasutatavate eksamiküsimuste vastused. Jätkuvalt otsustas AJN vandeaudiitori kutseeksamiks õppimise hõlbustamiseks avaldada vajadusel mõned sellised näidisküsimused koos vastustega, mida otseselt kutseeksamil ei kasutata, kuid mis annavad eksaminandile piisava ettekujutuse temalt eksamil oodatava vastuse formaadist ja põhjalikkusest. Kutseeksamiküsimused on avalikustatud ja kättesaadavad audiitortegevuse portaalis – www.auditortegevus.ee².

AJN-i pädevuses on kutse taotleja või korduseksamile suunatu kutseeksamile lubamise otsustamine. Eksamile lubatakse taotlejad, kes on täitnud audiitortegevuse seaduses sätestatud erialase praktika ja haridusnõude ning tasunud enne kutseeksami tegemiseks avalduse esitamist kutseeksamitasu. Lisaks hinnatakse taotleja head mainet ning usaldusväärust. AJN on aruandeperioodil vandeaudiitori kutseeksamile lubanud 19 taotlejat. Ühtegi taotlust tagasi ei lükatud.

30.06.2020 seisuga oli vandeaudiitori kutseeksamit sooritamas 38 isikut, st need on need isikud, kellel on sooritamata üks või rohkem kutseeksami moodulit.

2020/2021 aastal sooritati kokku 211 eksamit, kusjuures nendest 58 eksami tulemus loeti mittesooritatuks. Mittesooritatud eksamitulemuseks loetakse ka juhud kui isik registreerib end eksamile, kuid jätab eksamile kohale tulemata. Jätkuvalt on enam ebaõnnestumisi IFRS-i, EFS-i ja

² <https://www.auditortegevus.ee/atr/web/eksamid/eksami-ky-otsing>

essee eksamimoodulite sooritamisel. Lihtsamateks eksamimooduliteks on osutunud AÕ, VÕ, R&J ja RHÕ.

Vandeaudiitori kutseksamite tulemused 2020/2021

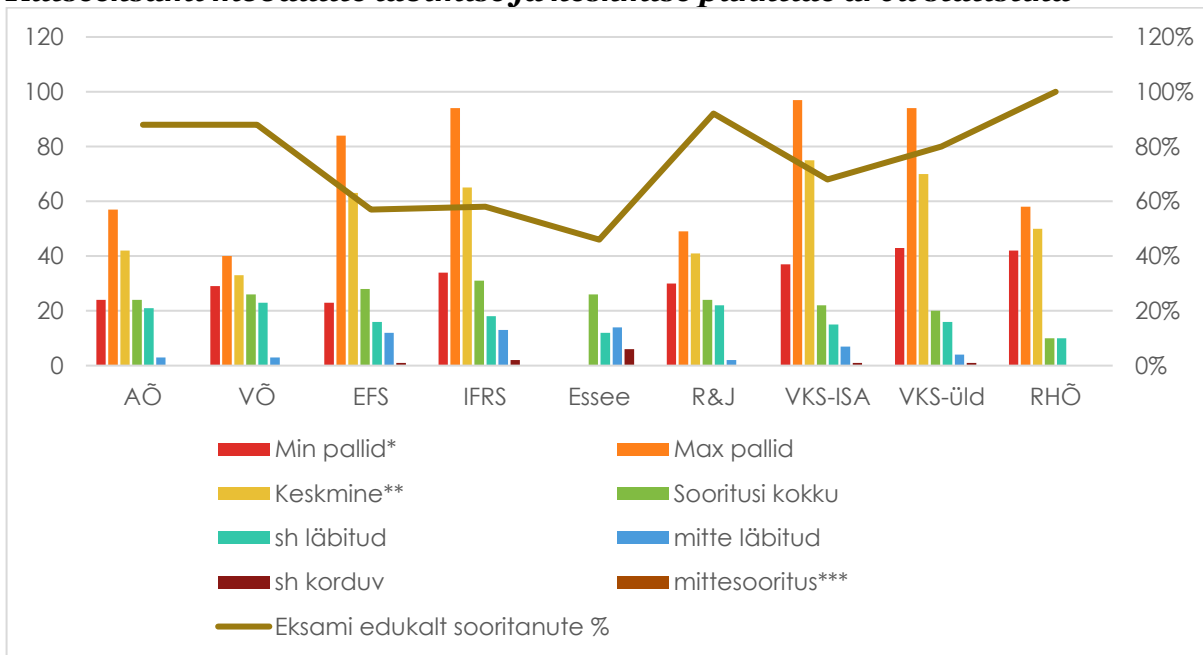
	AÕ	VÕ	EFS	IFRS	Essee	R&J	VKS-ISA	VKS-üld	RHÕ
Min pallid*	24	29	23	34	x	30	37	43	42
Max pallid	57	40	84	94	x	49	97	94	58
Keskmine**	42	33	63	65	x	41	75	70	50
Sooritusi kokku	24	26	28	31	26	24	22	20	10
sh läbitud	21	23	16	18	12	22	15	16	10
mitte läbitud	3	3	12	13	14	2	7	4	0
sh korduv mittesooritus***	0	0	1	2	6	0	1	1	0
Eksami edukalt sooritanute %	88%	88%	57%	58%	46%	92%	68%	80%	100%

* Välja on jäetud tulemused, kus eksamil saadi 0 punkti eksamile mitteilmumise tõttu

** Keskmise arvutamisel on arvesse võetud tulemusi, kus eksamil saadi 0 punkti mitte ilmumise tõttu.

*** Isikute arv, kes antud eksamimooduli sooritamisel kaks või enam korda said tulemuse mitte sooritatud

Kutseksami moodulite läbimise ja keskmise punktide arvu statistika

Kutse andmine ja lõpetamine

AJN-i pädevuses on vandeaudiitori kutse andmine, avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme andmine ja vandeaudiitori kutse äravõtmine. Samuti vandeaudiitori vande vastuvõtmine.

Aruandeperioodil on AJN andnud vandeaudiitori kutse 14 ja avaliku sektori vandeaudiitori kutsetaseme 5 isikule.

Taotluse esitamisest AJN-i kutse andmise otsuseni kulus aruandeperioodil aega keskmiselt 694 päeva ehk natuke üle kahe aasta.

Vandeauditori kutse andmise ja kutse omandamiseks kulunud aja statistika viimase kuue tegevusperioodi osas.

Tegevusperiood	Kutseid antud (tk)	Keskmine ajakulu esitamisest kutse saamiseni		Minimaalne aeg taotluse esitamisest kutseni (päeva)	Maksimaalne aeg taotluse esitamisest kutseni (päeva)
		Päevades	Nädalates		
2020/2021	14	694	99,14	252	1587
2019/2020	10	803	26,77	338	2262
2018/2019	11	612	20,42	323	1874
2017/2018	10	531	17,71	293	1216
2016/2017	9	793	26,43	377	1166
2015/2016	17	574	19,14	255	1279
2014/2015	21	606	20,21	189	1122

Vandeauditori avalduse alusel on AJN võtnud ära 10 isiku vandeauditori kutse.

Tegevusloa andmine ja kehtetuks tunnistamine

AJN-i pädevuses on audiitorühingule tegevusloa andmine, selle andmisest keeldumine ja kehtetuks tunnistamine ning tegevusloa kehtivuse peatamine ja taastamine.

AJN on aruandeperioodil andnud audiitorteenuse osutamiseks tegevusloa 3 ettevõttele.

Aruandeperioodil on AJN avalduse alusel tunnistanud kehtetuks 6 audiitorettevõtja tegevusloa.

Audiitorkogu regulatsioonide kinnitamine

AJN-i pädevuses on Audiitorkogu regulatsioonide ning kutsetegevuse standardite kinnitamine.

AJN kinnitas 11.08.2020 otsusega kvaliteedikontrolli korra Lisa 15 – Kvaliteedikontrolli standardi ja eetikakoodeksi kontroll-leht.

Samuti kinnitas AJN 15.02.2021 juhendmaterjali vandeauditoritele audiitorteenuse töövõtufailide kokkupaneku ja arhiveerimise viiside kohta.

Kutsetegevuse standardid on kättesaadavad AJN-i kodulehelt www.ajn.ee ja Audiitorkogu kodulehelt www.auditorkogu.ee.

AJN-i poolt kinnitatud õigusaktid on Audiitorkogu liikmetele kohustuslikud.

Rahvusvaheline koostöö

CEAOB (*Committee of European Auditing Oversight Bodies*) virtuaalsed koosolekud on toimunud aruandeperioodi jooksul kaks korda videokonverentsidena, 18.-20. november 2020 osales kaks spetsialisti ja 15.-17.06.2021 osales üks spetsialist. Koosolekutel analüüsiti ühiseid inspekteerimistähelepanekuid, kohtuti standardiloomes organisatsioonide IAASB (*International Audit and Assurance Standard Setting Board*) ja IESBA (*International Ethics Standards Board for Accountants*) juhtorganite esindajate ning audiitorettevõtete esindajatega.

Järelevalve korraldamine

Kvaliteedikontroll

Kvaliteedikontrolli käigus on AJN-i eesmärgiks kvaliteedikontrollile allutatud isiku kontrolliperioodil osutatud audiitorteenuse õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitudele vastavuse kontrollimine.

AJN kinnitas 11.08.2020 otsusega korralise kvaliteedikontrolli valimisse kuuluvate isikute nimekirja kontrolliperioodi 01.07.2014-30.06.2020 kohta, määrates kvaliteedikontrolli läbiviimise perioodiks ajavahemiku 01.09.2020-31.08.2021. Valimisse kinnitatud isikute nimekirja kuulus 31 audiitorettevõtjat.

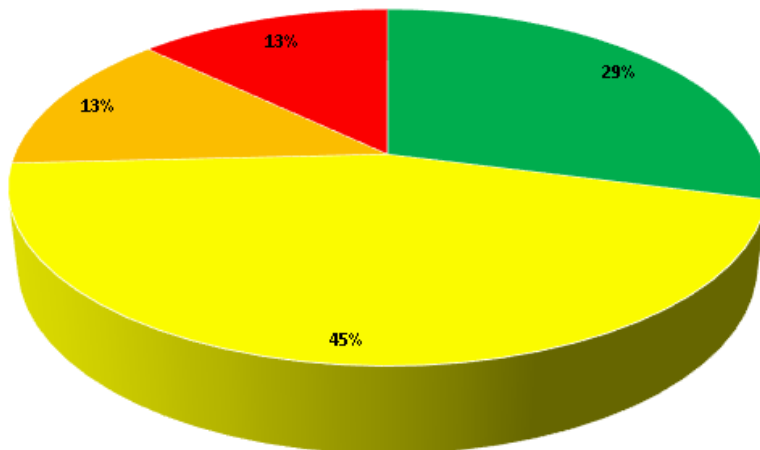
Korralise kvaliteedikontrolli valimis olid audiitorettevõtjad järgnevate kriteeriumite alusel:

1. Audiitorettevõtjad AudS § 137 lõikes 5 nimetatud isikute seast, keda ei ole nimisageduse perioodi esimesel kahel aastal kontrollitud (kui audiitorettevõtjal on avaliku huvi üksusega sõlmitud kliendileping, on sel puhul kvaliteedikontrolli sagedus vähemalt 1 kord 3 aasta jooksul, alus: AudS § 137 lg 5) – 2 audiitorettevõtjat;
2. Audiitorettevõtjad AudS § 137 lõikes 4 nimetatud isikute seast, keda ei ole esimese tegevusaasta jooksul kontrollitud (kvaliteedikontroll tegevusloa andmise järel sagedusega vähemalt üks kord 2 aasta jooksul, alus: AudS § 137 lg 4) – 4 audiitorettevõtjat;
3. Audiitorettevõtjad AudS § 137 lõikes 3 nimetatud isikute seast, keda ei ole viiel eelneval aastal kontrollitud (alus: AudS § 137 lg 3) – 18 audiitorettevõtjat;
4. Riskipõhise valiku alusel (alus: AudS § 137 lg 2, kvaliteedikontrolli korra § 9 lg 3), eelmiste perioodide kutsetegevuse kontrollide põhjal (alus: AudS § 142 lg 2, kvaliteedikontrolli korra § 9 lg 2 p 1 ja p 2) – 6 audiitorettevõtjat;
5. Audiitorettevõtjad juhusliku valiku alusel, kõikide audiitorettevõtjate hulgast, kellele kvaliteedikontroll eeloleval perioodil ei ole kohustuslik – 1 audiitorettevõtja.

Aruandeperioodil viis AJN läbi peaaegu kõigi korralise kvaliteedikontrolli valimis olnud audiitorettevõtjate suhtes kvaliteedikontrolli (ühe audiitorettevõtja kontroll lõpetati augusti alguses ja ühe audiitorettevõtja suhtes on pooleli erakorraline kvaliteedikontroll). Aastaraamatu avaldamise ajaks olid lõpetatud kõik 2020/2021 perioodi korralised kvaliteedikontrollid. Seega lõpetati 31 kvaliteedikontrolli, tulemustega 9 „rohelist“, 14 „kollast“, 4 „oranži“ ja 4 „punast“³.

³ Korralise kvaliteedikontrolli tulemuste hinnangud: „Roheline“ – audiitorteenuse kvaliteet vastab nõuetele; „Kollane“ – audiitorteenuse kvaliteedis esinesid vähemolulised puudused, täiustamine nõutav; „Oranž“ – audiitorteenuse kvaliteedis esinesid olulised puudused, täiustamine nõutav; „Punane“ – audiitorteenuse kvaliteet ei vasta nõuetele, oluline täiustamine nõutav.

KVALITEEDIKONTROLI TULEMUSED 2020/2021

Võrreldes varasemate aastate korralise kvaliteedikontrolli tulemustega, saab asuda seisukohale, et audiitorettevõtjate osutatud audiitorteenuse kvaliteet on jäänud suuresti samaks. Suurenenud on „kollasele“ ja „oranžile“ hinnatud audiitorettevõtete osakaal ja vähenenud on „rohelisele“ ja „punasele“ hinnatud audiitorettevõtete osakaal.

Korralise kvaliteedikontrolli tulemused 2017-2021

KVK kontrolli-periood	KVK läbiviimise periood	KVK	KVK	KVK	KVK
01.07.2011-30.06.2017	2017/2018	9	6	7	6
01.07.2012-30.06.2018	2018/2019	6	8	11	6
01.07.2013-30.06.2019	2019/2020	11	12	6	2
01.07.2014-30.06.2020	2020/2021	9	14	4	4

Võrreldes eelmise aastaga on osutatava audiitorteenuse kvaliteeti parandanud kaks audiitorettevõtjat, kus 2019/2020 „oranži“ tulemuse saanud audiitorettevõtja audiitorteenuse kvaliteet on hinnatud 2020/2021 aastal „kollaseks“.

Kahjuks on kolmel audiitorettevõtjal endiselt hinnatud audiitorteenuse kvaliteet tulemusele „oranž“, st audiitorteenuse kvaliteedis esinesid olulised puudused, täiustamine nõutav, mida aga audiitorettevõtjad seni teinud ei ole. Samuti on ühe audiitorettevõtja tulemus halvenenud, kus audiitorettevõtja sai 2019/2020 tulemuseks „oranži“ ning 2020/2021 hinnati tema tulemus „punaseks“.

2020/2021 majandusaastal olulisemad rikkumised, mis on toonud kaasa „punase“ (audiitorteenuse kvaliteet ei vasta nõuetele, oluline täiustamine nõutav) kvaliteedikontrolli tulemuse on näiteks järgmised: töövõtu eesmärk koguda piisav asjakohane tõendusmaterjal ja/või väljastada asjakohane audiitori aruanne oli jäänud täitmata; puudub kindlus, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulist väärkajastamist; on rakendatud ebaõiget finantsaruandluse standardi kohast arvestuspõhimõtet, mille tulemusena on finantsaruanne olulisel määral vale; saneerimise eesmärkide täitmise seonduva mõju tegevuse jätkuvusele on jäänud selgitamata; olulised kirjed ei ole kõigi relevantsete väidete osas protseduuridega kaetud; protseduuride teostamise detaile ei ole dokumenteeritud, mistõttu puudub kindlus, kas protseduurid on üldse teostatud; esitiskirjas olevad osad kinnitused olid üksteist välistavad, mistõttu esitiskiri ei täitnud oma eesmärki; töövõtu arhiveeritud dokumentatsioon ei ole säilinud.

„Oranži“ (audiitorteenuse kvaliteedis esinesid olulised puudused, täiustamine nõutav) tulemuse on kaasa toonud näiteks järgmised rikkumised: töörühmale kontrollimiseks esitatud töövõtu dokumentatsioon ei olnud komplektne ja töövõtu fail polnud arhiveeritud õigeaegselt; töövõtufailist ei nähtunud, et oleks hinnatud, kas esineb valdkondasid, kus võivad tekkida olulised väärkajastamised; audiitor ei olnud tuvastanud ja reageerinud olulistele avalikustamise puudustele raamatupidamise aastaaruandes; puudus tõendusmaterjal päevaraamatu kannete testimise kohta; töövõtu dokumentatsioon oli üle vaadatud peale audiitori aruande väljastamist; arusaamise omandamine ettevõttele kohalduvast õiguslikust ja regulatiivsest raamistikust oli dokumenteeritud ebapiisavalt, mistõttu ei olnud tuvastatud ja kontrollitud seadustest tulenevaid majandusharu spetsiifilisi aruandenõudeid; juhtkonnale ja teistele asjakohastele isikutele ei olnud tehtud vajalike järelepärimisi ning puudus standardikohane suhtlus valitsejatega; töövõtu kontrollülevaatuse läbiviijal puudus piisav kompetents; riskivaldkonna ja oluliste valdkondade osas ei olnud omandatud piisavat asjakohast tõendusmaterjali; juhtkonna esitiskirjas ei olnud välja toodud tuvastatud parandamata väärkajastamisi; valimikontrolli kasutamisel ei olnud moodustatud esindusliku valimit ja ei olnud dokumenteeritud, mille alusel valim moodustati; audiitori aruandes tehtud märkuse osas ei olnud dokumenteeritud põhjused, miks ja kuidas audiitor jõudis märkuseni; kvaliteedikontrolli mitterahuldava tulemuse võib kaasa tuua ka olukord, kus tuvastatakse palju eraldi võetuna mitte väga olulisi rikkumisi.

On oluline märkida, et ülaltoodud rikkumised on toodud näidetena ning ei tähenda automaatselt „punast“ või „oranži“ kontrolli tulemust.

Avalikust huvist lähtudes, AJN jätkuvalt ei soosi nende isikute kutsetegevuse jätkamist, kes vähemalt kahe aasta jooksul on saanud korralise KVK tulemuseks „punane“. Juhul kui eelnimetatud isikud koheselt meetmeid audiitorteenuse parandamiseks ette ei võta, tunnistab AJN selliste audiitorettevõtjate tegevusloa kehtetuks ning vajadusel võtab ära audiitorettevõtjaga seotud vandeaudiitori kutse, kes alla nõutava kvaliteedi audiitorteenust on osutanud. Samuti nõuab „oranž“ kvaliteedihinnang kohest audiitorteenuse kvaliteedi parandamist.

Audiitorteenuste turg ja kvaliteet segmentide lõikes

Lähtudes avalikust huvist on jätkuvalt järelevalve tähelepanu all audiitorettevõtjad, kes omavad suuremat turuosa.

Audiitorettevõtjate audiitorteenuste käibed on olnud 2020/2021 majandusaastal vahemikus 5 493 032 – 2240 eurot. Kokku oli kõikide audiitorettevõtjate käive 31 319 626 eurot. Ühel audiitorettevõtjal puudus 2020/2021 tegevusaastal audiitorteenuste müügitulu/käive. Järgnevas arvestuses loeme alates suurema käibega audiitorettevõtjatest:

- järjekohal 1.–4. olevad audiitorettevõtjad suure tegevusmahuga praktiseerijateks, so käive üle 1 miljoni euro (edaspidi *STP*);
- 6.-35. järjekohal olevad audiitorettevõtjad, so käive vahemikus 100 000-1 miljon eurot, keskmise tegevusmahuga praktiseerijateks (edaspidi *KTP*) ja
- alates 36. järjekohast lõpuni, so käive alla 100 000 euro, väikese tegevusmahuga praktiseerijateks (edaspidi *VTP*).

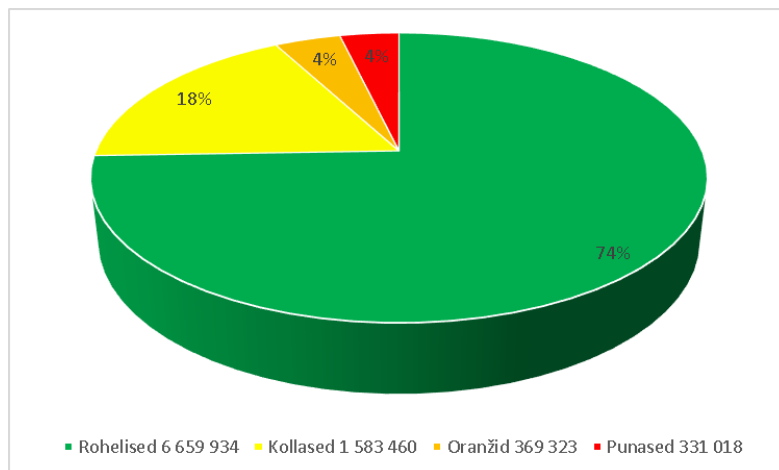
2020/2021 aastal läbiviidud korralise KVK valimis oli 1 *STP*, 10 *KTP*-d ja 19 *VTP*-d. Üks KVK valimis olnud ettevõtja lõpetas aasta alguses tegevuse ja seega tema tegevus järgnevates tabelites ei kajastu.

Suurema audiitorteenuste käibega 20 audiitorettevõtjat 2020/2021

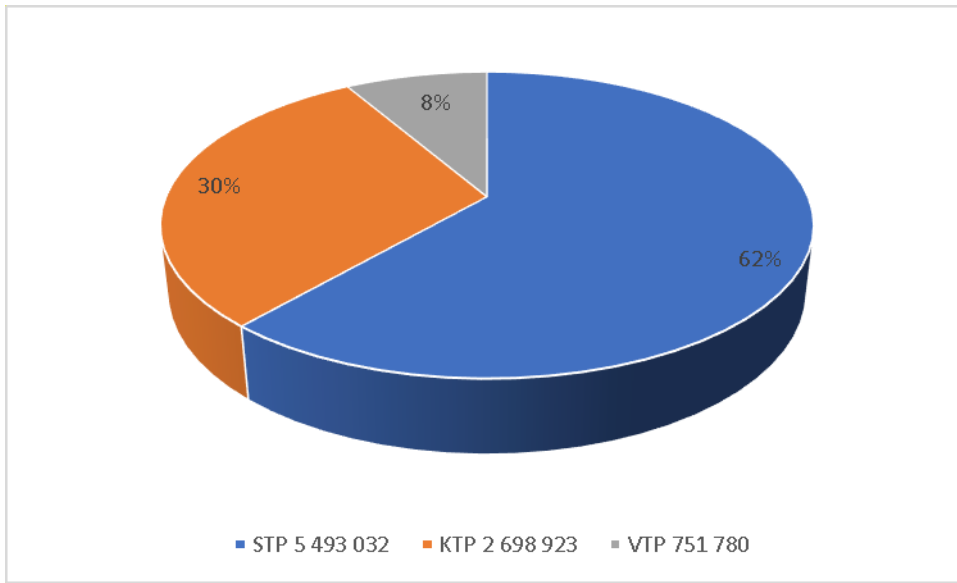
Jrk nr	Auditorettevõtja	Auditorteenuste käive (EUR)
1	Aktsiaselts PricewaterhouseCoopers	5 493 032
2	KPMG Baltics OÜ	4 968 401
3	Ernst & Young Baltic AS	3 772 362
4	Grant Thornton Baltic OÜ	1 819 081
5	Assertum Audit OÜ	913 156
6	Aktsiaselts Deloitte Audit Eesti	882 429
7	OÜ Audiitorbüroo RKT	730 290
8	BDO Eesti AS	699 960
9	PKF Estonia Osühing	616 449
10	Baker Tilly Baltics OÜ	473 883
11	Auditorteenuse OÜ	398 200
12	I. S. Auditorteenuste osühing	398 200
13	Audit & Consult OÜ	390 912
14	Rödl & Partner Audit Osühing	389 613
15	AUDIITORBÜROO ELSS OÜ	368 891
16	TPMM Nordic OÜ	367 198
17	Audiitorbüroo Fides OÜ	328 308
18	OÜ KL Partners	306 445
19	Villems & Partnerid OÜ	287 248
20	Grow Audit	285 030

Järgnevatelt joonistelt on nähtav osutatud auditorteenuse kvaliteet seoses turuosaga.

Auditorettevõtjate kaetud auditorteenuste käive kvaliteedikontrolli tulemuse lõikes 2020-2021

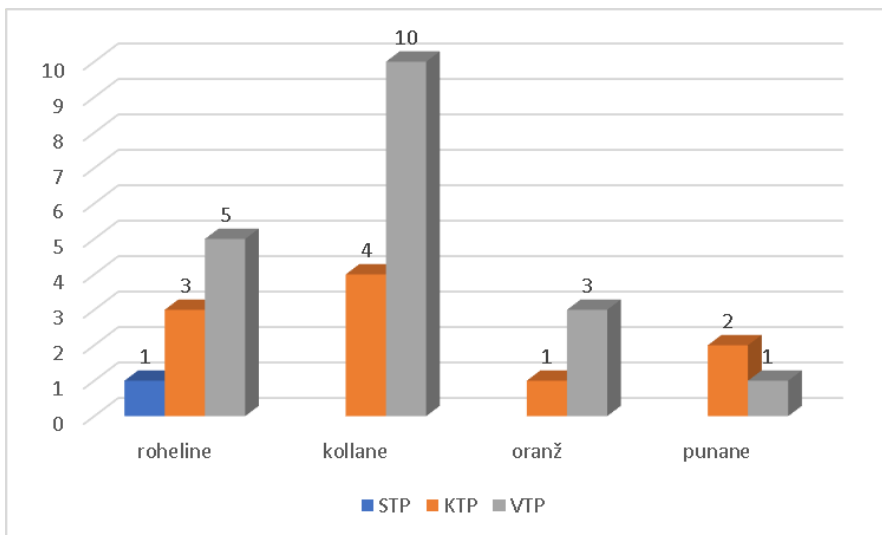

2020/2021 korralise kvaliteedikontrolli käigus kontrollitud turuosa audiitorettevõtjate segmentide kaupa

2020/2021 korralise kvaliteedikontrolliga hõlmati audiitorettevõtjad kelle käive moodustas kogu audiitorettevõtjate kogukäibest 28,55 % (s.o 8 943 735 EUR), millest 61,41 % moodustas STP käive. Kvaliteedikontrolli tulemused audiitorettevõtjate segmentides jagunesid nii, et audiitorteenuse kvaliteet vastab nõuetele 100% STP-del, 30% KTP-del ja 29% VTP-del, väheoluliste puudustega audiitorteenuse kvaliteet on KTP-del 40% ja VTP-del 53% vastava segmenti kvaliteedikontrolli tulemustest. Oluliste puudustega audiitorteenust on osutanud KTP-d 10% ja VTP-d 18% ulatuses ning nõuetele ei vasta 20% KTP-de ja 6% VTP-de osutatud audiitorteenuse kvaliteet.

2020/2021 kvaliteedikontrolli tulemuste jagunemine vastavalt audiitorettevõtjate segmentidele

Kaebused, uurimismenetlused ja erakorraline kvaliteedikontroll

Järelevalvenõukogu võib Audiitorkogu või Audiitorkogu liikme ja kolmanda riigi registreeritud vandeaudiitori tegevust iseseisvalt uurida, et selgitada, avastada, korrigeerida või vältida käesolevas seaduses sätestatud nõuetele mittevastavat tegevust. Seega jääb uurimismenetluse esemesse kogu Audiitorkogu või Audiitorkogu liikme tegevus hõlmates endas muuhulgas nii osutatava audiitorteenuse kui muu tegevuse. Kvaliteedikontrolli käigus kontrollitakse osutatud audiitorteenuse vastavust õigusaktidele ning nende alusel kinnitatud standarditele või antud juhenditele ja soovitudele. Samuti kontrollitakse erakorralise kvaliteedikontrolli käigus audiitorteenuse osutamist, seda kas teatud konkreetsetes kitsas valdkonnas, töövõtu põhiselt või tavapärasel kvaliteedikontrolli ulatuses.

Kaebuse menetlust alustatakse AJN-ile edastatud kaebuse alusel, kui AJN-il tekib kaebuses motiveeritud rikkumiste tunnuste põhjal kahtlus, et toime võib olla pandud rikkumine.

Aruandeperioodil on järelevalvenõukogu algatanud 4 uurimismenetlust, millest kõigi 4 menetluse raames kontrolliti osutatud kutseteenuse vastavust nõuetele. Osutatud kutseteenuse uurimisel oli põhirõhuasetuseks välja selgitada, kas audiitorteenuseid osutades on piisava hoolsusega ning vajalikku kutsealast skeptitsismi ilmutades täidetud neid standardite nõudeid, mis käsitlevad audiitori kohustusi seoses kliendi tegevuse vastavusega seaduste ja regulatsioonide nõuetele rahapesu tõkestamise valdkonnas.

2020/2021 majandusaastal lõpetati üks samal majandusaastal alustatud uurimismenetlustest.

Distsiplinaarmenetlus

Distsiplinaarmenetluse alustamise aluseks on uurimise või kvaliteedikontrolli tulemused, Rahandusministeeriumi ettekirjutus või muu dokument või info, mis annab alust arvata, et Audiitorkogu liige on pannud toime distsiplinaarsüüteo. Distsiplinaarsüüteod on Audiitorkogu liikme kohustuse süüline täitmata jätmine või mittenõuetekohane täitmine, Audiitorkogu liikme tegevust reguleerivate õigusaktide, AJN-i otsuste täitmata jätmine või mittenõuetekohane täitmine. AJN ei alusta distsiplinaarmenetlust juhul kui võimalik distsiplinaarsüütegu on AJN-i veendumuse kohaselt vähetähtis. AJN ei pea alustama distsiplinaarmenetlust juhtudel, kui sama rikkumise põhjal algatakse menetlus kutse äravõtmiseks või tegevusloa kehtetuks tunnistamiseks.

2020/2021 majandusaastal alustas järelevalvenõukogu distsiplinaarmenetluse 7 audiitorettevõtja suhtes. Distsiplinaarmenetlused alustati 5 juhul korralise kvaliteedikontrolli ja 2 juhul uurimismenetluse pinnalt.

Karistuse määramisel on järelevalvenõukogu karistust raskendava asjaoluna arvestanud muuhulgas korduvat rikkumist, mis on olnud selgeks signaaliks, et leebemad karistused ei ole täitnud eesmärki hoida ära edaspidiseid rikkumisi. Rahatrahvi suuruse määramisel, sh arvestades, et karistus omaks mõju karistuse eesmärgi täitmisel ning ühtlasi ei sekkuks liigselt menetlusaluse isiku õigustesse, on AJN muuhulgas võtnud arvesse: 1) süüteo iseloomu ja raskust; 2) karistust kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid; 3) audiitorettevõtja audiitorteenuste müügitulu ja osutatud audiitorteenuste arvu 4) keskmist kindlustandva töövõtu kliendilepingu maksumust.

Juhul kui distsiplinaarmenetluse käigus selgus, et Audiitorkogu liige on korduvalt rikkumisi (sh tuvastatud distsiplinaarsüütegeid) toime pannud ning varasemad karistused ei ole mõju avaldanud ning Audiitorkogu liige jätkuvalt rikub temale kehtestatud normistikku, on AJN otsustanud tunnistada vastavava audiitorettevõtja tegevusloa kehtetuks ning võtta ära oma tegevuse või tegevusetusega rikkumisi põhjustanud vandeaudiitori kutse.

Korduvate või oluliste rikkumiste tõttu tegevusloa kehtetuks tunnistamine ja vandeaudiitori kutse äravõtmine

2020/2021 majandusaastal on järelevalvenõukogu tunnistanud korduvate ja oluliste rikkumiste tõttu kehtetuks ühe audiitorettevõtja tegevusloa.

Ühel juhul on AJN otsustanud ära võtta vandeaudiitori kutse isikult, kes ei vasta seaduses vandeaudiitorile sätestatud nõuetele ning on seetõttu kutsesse sobimatu.

Kohtuvaidlused

Järelevalvenõukogu on 2020/2021 majandusaastal puutunud kokku kaheksa kohtuvaidlusega.

1. Balti Audit OÜ ja Liili Kase kaebus AJN-i 15.01.2019 otsusele nr 488. Tallinna Halduskohtu 25.09.2020 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 29.03.2021 otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 25. 09 2020. a otsus muutmata. Riigikohtusse on esitatud kassatsioonikaebus.

2. Audiitorkontroll OÜ kaebus AJN-i 13.09.2019 otsuse nr 583 tühistamiseks. Tallinna Halduskohtu 03.07.2020 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 29.10.2020 otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 01. 07. 2020. a otsus muutmata. Riigikohus kassatsioonikaebust menetlusse ei võtnud. Otsus jõustunud.

3. Capella Consulting OÜ ja Raul Randväli kaebus AJN-i 17.12.2019 otsusele nr 619. Tallinna Halduskohtu 25.09.2020 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 28.04.2021 otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 25. 09 2020. a otsus muutmata. Riigikohtusse on esitatud kassatsioonikaebus.

4. OÜ Roopa Arendus, OÜ Künnipõllu Arendus, OÜ Tähetorni Tehnopark, OÜ Lukki Invest ja Osaihing Favorte 28.06.2019 esitatud kaebused Audiitorkogu vastu (riigivastutuse nõuded). Tallinna Halduskohtu 20.11.2020 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 14.05.2021 otsusega rahuldati kaebus osaliselt. Riigikohtusse on esitatud kassatsioonikaebus.

5. Osaihingu Audiitorbüroo Õnne Kurvet ja Õnne Kurveti kaebus AJN-i 23.04.2019 otsuse nr 524 (allkirjastatud 07.05.2019) tühistamiseks. Tallinna Halduskohtu 19.06.2020 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 16.12.2020 otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata. Riigikohtusse on esitatud kassatsioonikaebus.

6. OÜ KL Partners ja Ksenia Lukkaneni (Lukkanen) kaebus AJN-i 06.11.2018 otsuse nr 471 osaliseks tühistamiseks. Tallinna Halduskohtu 15.11.2019 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 11.12.2020 otsusega jäeti apellatsioonkaebus rahuldamata. Riigikohus kassatsioonikaebust menetlusse ei võtnud. Otsus jõustunud.

7. Sirje Kõrgmaa kaebus AJN-i 06.11.2018 otsuse nr 472 tühistamiseks ning AJN-i kohustamiseks läbi vaatama Sirje Kõrgmaa 22.05.2018 avalduse vandeaudiitori kutse äravõtmiseks. Tallinna Halduskohtu 05.11.2019 ja Tallinna Ringkonnakohtu 09.07.2020 otsustega jäeti kaebus rahuldamata. Riigikohus rahuldab 15.02.2021 Sirej Kõrgmaa kassatsioonikaebuse.

8. KPMG Baltics OÜ kaebus Tallinna Halduskohtule AJN-i 09.06.2020 otsusele nr 673 ning 11.08.2020 vaideotsusele nr 681 ja AJN-i 10.11.2020 otsusele nr 697. Tallinna Halduskohtu 05.04.2021 otsusega jäeti kaebus rahuldamata. Pooleli on apellatsiooni menetlus.